

Список літератури

1. Грейдина Н. Л. Как «Профессор Хиггинс» помогает изучать английский язык / Н. Л. Грейдина, З. Х. Миракян // Иностранные языки в школе. – 2001. – № 6. – С. 94–97.
2. Зимняя И. А. Педагогическая психология : учеб. для вузов / И. А. Зимняя. – 2-е изд. – М. : Логос, 2006. – 384 с.
3. Леонтьев А. Психолого-педагогические основы обновления методики преподавания иностранных языков / А. Леонтьев // Alma mater. – 1998. – № 12. – С. 10–15.
4. Полат Е. С. Метод проектов на уроках английского языка / Е. С. Полат // Иностранные языки в школе. – 2000. – № 3. – С. 2–6.

Отримано 30.03.2012. ХДУХТ, Харків.

© О.М. Муравйова, Т.А. Кравцова, 2012.

УДК 371,314,6:81'243

О.О. Мануськова, ст. викл.

ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ ПЕРЕКЛАДНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ

Охарактеризовано деякі методи вивчення іноземних мов. Методики навчання іноземних мов завжди були орієнтовані на пошуки найбільш раціонального методу навчання. Кожен метод має позитивні та негативні сторони і свою об'єктивну цінність.

Охарактеризованы некоторые методы изучения иностранных языков. Методики изучения иностранных языков всегда были ориентированы на поиск самого рационального метода изучения. Каждый метод имеет позитивные и негативные стороны и свою объективную ценность.

Some methods of learning of foreign languages were characterized in this article. The methods of learning of foreign languages were oriented on looking for the most rational method of learning. Every method has got positive and negative aspects and its own objective value.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Історія методики навчання іноземних мов завжди була орієнтована на пошуки найбільш раціонального методу навчання. Вважається, що найдавнішим був натуральний метод, згідно з яким іноземна мова засвоювалась так, як дитина засвоює рідну мову – шляхом

наслідування (імітації) готових зразків, багаторазового повторення їх та відтворення нового матеріалу за аналогією з вивченим.

Кожен метод має властиві йому позитивні та негативні сторони і за певних умов – свою об'єктивну цінність. Проте в усі часи методи, що використовувались у різних навчальних закладах, перебували в безпосередній залежності від соціального замовлення суспільства, яке впливало на мету і зміст навчання іноземних мов і навіть на вибір тієї чи іншої мови.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Найбільш відомими представниками текстуально-перекладного методу були Ж. Жакото (Франція), Д. Гамільтон (Англія), А. Шаванн (Швейцарія). Вони виділили основні принципи перекладних методів:

1) писемне мовлення, яке представляє мову, як основу навчання, оскільки розмовна мова вважалася на той час відхиленням від існуючої норми;

2) синтез і дедукція як найголовніші процеси логічного мислення, що зумовлюють заучування граматичних правил та слів і складання на їх основі речень, – у граматико-перекладному методі, а також аналіз як провідний процес логічного мислення і відповідно аналіз та дослівний переклад оригінальних текстів – у текстуально-перекладному методі;

3) засвоєння мовного матеріалу шляхом перекладання та механічного заучування, а також застосування аналогії (у текстуально-перекладному методі), тобто на базі рідної мови [2, с. 55].

Підручники, створені на основі текстуально-перекладного методу, широко застосовуються в умовах самостійного вивчення іноземної мови. Найбільш популярні до цього часу підручники для самостійного вивчення мови Ш. Туссен-Лангенштейда, які були створені для вивчення майже всіх європейських мов.

Мета та завдання статті. Головними досягненнями перекладних методів є деякі прийоми роботи з текстом (аналіз та переклад складних місць, пошук у тексті вивченого лексичного та граматичного матеріалу, виявлення аналогій із рідною мовою та ін.), які використовуються в навчанні в наш час. Проте перші в історії методики перекладні методи мали серйозні недоліки. Вони були погано орієнтовані на оволодіння мовою як засобом спілкування, навіть стосовно навчання читання. Основною їх метою було здобуття загальної освіти, яку розуміли як розвиток логічного мислення в результаті вивчення граматики або як загальний розвиток шляхом читання та перекладання текстів. Характерним для цих методів був відрив форми від змісту.

Виклад основного матеріалу дослідження. Так, при граматики-перекладному методі в деяких підручниках для вправ навмисно підбирались зовсім не пов'язані одне з одним речення, щоб не відволікати увагу студентів від форми, яка в мові визнавалась єдиним об'єктом вивчення. Це нерідко призводило до перекручування змісту та порушення норм рідної мови, наприклад: «Чи одягає ваш брат капелюх замість того, щоб одягти костюм? – Він одягає свій костюм раніше, ніж капелюх» (із підручника Г. Оллендорфа) [3, с. 36]. У межах текстуально-перекладного методу часто використовувались тексти хрестоматійного характеру та оригінальні тексти художньої літератури, недоступні для сприймання та розуміння студентів. І, нарешті, вивчення мов будувалося на основі отождоження граматики та логіки, визнання ідеалом мертвих мов, а також ігнорування специфічних рис живих мов, особливо їх фонетичного аспекту.

У нових умовах з'являється потреба в людях, що практично володіють іноземною мовою, насамперед усним мовленням. Навчання мов граматики - і текстуально-перекладними методами не могло більше задовольняти вимоги суспільства. На основі перекладних методів зароджуються прямі методи, в яких на перший план висуваються практичні цілі, перш за все – навчання усного мовлення. Для навчання вимови створюється теоретична основа, а опис аналогій у мовах використовується для навчання граматики без обов'язкового заучування правил.

Певний вплив на методику навчання іноземних мов мали дослідження американського психолога Е. Торндайка в галузі порівняльної психології. Він висунув теорію "спроб і помилок", згідно з якою випадково знайдена реакція на стимул закріплюється в результаті повторень. Досліди Е. Торндайка, що проводились на тваринах, дозволили йому висунути теорію навчання, складовими якої були закон ефекту (взаємозв'язок стимулу і реакції на нього в результаті багаторазових спроб та помилок); та закон готовності? Психологічна теорія "спроб і помилок" стала підставою для методичної вимоги багаторазових і тривалих повторювань одного того ж мовного явища [4, с. 118].

Певним чином вплинула на методику гештальтпсихологія, представники якої вважали, що першочергове завдання навчання – це розуміння цілого, а не окремих елементів. Згідно з положенням теорії В. Вундта і представників гештальтпсихології одиницею навчання повинно бути не слово, а речення, яке являє собою щось ціле (гештальт). Однак усі вищезгадані психологічні напрями визнавали переважну роль імітації та повторення для закріплення правильної реакції учнів.

Основні положення прямих методів можна сформулювати таким чином: в основі навчання іноземних мов лежать ті ж процеси, що й під час вивчення рідної мови; головну роль у мовленнєвій діяльності відіграють пам'ять та відчуття, а не мислення.

Згідно з соціальним замовленням суспільства метою навчання є практичне володіння іноземною мовою, під яким мали на увазі оволодіння усним мовленням. Це призвело до того, що й до нашого часу збереглось і має місце невиправдане ототожнювання практичного володіння іноземною мовою виключно з усним мовленням.

Відмічаючи роль рідної мови, прихильники прямих методів прагнули виключити рідну мову під час навчання іноземної, застосовували одномовні способи семантизації мовного матеріалу, намагаючись установити прямі зв'язки слова й поняття, що знайшло відображення і в назві методів.

Прямі методи мали багато позитивного, а використані в них прийоми та засоби навчання увійшли до арсеналу сучасних технологій. Основною заслугою представників прямих методів є те, що вони віддали перевагу живій розмовній мові розробили методика навчання усного мовлення. Навчання за цими методами відбувалось в атмосфері іноземної мови, на відміну від занять за граматики-перекладним методом, на яких мали місце "розмови про іноземну мову на рідній мові" [5, с. 45].

До недоліків прямих методів можна віднести безпідставність повного виключення рідної мови з процесу навчання. Як дотепно зауважив Л. В. Щерба, можна вигнати рідну мову з аудиторії, але не можливо вигнати її з голів студентів. Незважаючи на всі зусилля викладача, студенти мимохить, особливо спочатку, намагаються встановити у своїй свідомості зв'язки між словами рідної мови та іноземної. Сучасна практика синхронного перекладу остаточно спростувала тезу прихильників прямих методів про неможливість власне перекладу. Недоліком прямих методів є повне заперечення ролі граматики, тобто виключно індуктивне її засвоєння: поступове накопичення мовних фактів у процесі мовлення. Однак такий шлях вивчення граматики, характерний для засвоєння рідної мови, потребує більших затрат часу і позбавляє студентів можливості зіставляти іншомовні форми з уже відомими формами рідної мови. Інакше кажучи, граматика неначе підпорядковується лексиці, розчиняється в ній, бо саме лексиці відводиться головна роль в усномовленнєвому спілкуванні як меті навчання за прямими методами [6, с. 208].

Висновки. Оскільки термін «метод» має різне тлумачення, класифікація методів навчання викликає певні труднощі, бо в основі їх назв лежать найрізноманітніші ознаки. Залежно від того, який

аспект мови переважає у навчанні, метод має назву граматичного чи лексичного. Згідно з тією роллю, яку відіграють рідна мова та переклад у процесі навчання іноземних мов, методи поділяються на перекладні та безперекладні (прямі). Назва методу може бути зумовлена видом мовленнєвої діяльності, що складає мету навчання, у зв'язку з чим розрізняють методи усний та навчання читання. У назві методу може відбиватися спосіб розкриття значень іншомовних слів: прямий (безперекладний) і непрямий (перекладний), а також головний канал надходження іншомовної інформації: візуальний, аудіо-візуальний; зв'язок методу навчання із психічними процесами оволодіння іноземною мовою: свідомий та інтуїтивний, штучний та природний.

Серед найновіших методів навчання іноземних мов, що виникли переважно в англомовних країнах – США та Великобританії – в останні десятиріччя ХХ ст., усе більшого поширення набувають методи, які об'єднують у собі комунікативні та пізнавальні (академічні) цілі. Їх основними принципами є такі: рух від цілого до окремого, орієнтування занять на студента, цілеспрямованість та змістовність занять, їх спрямованість на досягнення соціальної взаємодії за умови віри викладача в успіх своїх студентів, інтеграція мови та засвоєння її за допомогою знань з інших галузей наук. Існування різних варіантів цього напрямку в сучасній методиці, які мають різні назви, свідчить про зростаючий інтерес до навчання іноземних мов і прагнення методистів переосмислити їх роль та місце у світі [1, с. 145].

Список літератури

1. Актуальные вопросы формирования интереса в обучении / под ред. Г. И. Щукиной. – М. : Просвещение, 2004. – 145 с.
2. Китайгородская Г. А. Методика интенсивного обучения иностранным языкам / Г. А. Китайгородская. – М. : Высшая школа, 1986. – 101 с.
3. Колкер Я. М. Практическая методика обучения иностранному языку. / Я. М. Колкер. – М. : Academia, 2001. – 258 с.
4. Методика викладання іноземних мов : респ. наук.-метод. зб. – К. : Рад. школа, 1984, – Вип. 13. – 118 с.
5. Панова Л. С. Обучение иностранному языку в школе : пособие для учителей / Л. С. Панова. – К. : Рад. школа, 1989. – 143 с.

6. Пассов Е. И. Коммуникативный метод обучения иноязычному говорению : пособие для учителей ин. яз. / Е. И. Пассов – М. : Просвещение, 1985. – 208 с.

Отримано 30.03.2012. ХДУХТ, Харків.

© О.О. Мануєнкова, 2012.

УДК 004.81:81'243

Л.В. Саватєєва, ст. викл.

О.М. Трищ, доц.

М.В. Кондратенко, викл.

СУЧАСНІ КОМП'ЮТЕРНІ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ У СФЕРІ ІНОЗЕМНИХ МОВ

Охарактеризовано методи застосування комп'ютерних та інформаційних технологій у системі вивчення іноземної мови. Застосування інформаційних технологій являє собою невід'ємну частину навчального процесу в сучасній системі навчання іноземних мов.

Охарактеризованы методы использования компьютерных и информационных технологий в системе изучения иностранного языка. Использование информационных технологий представляет собой неотъемлемую часть процесса обучения в современной системе изучения иностранных языков.

This article is devoted to the methods of usage of computer and information technologies in the system of the learning of foreign languages. The use of information technologies is a necessary part of the study process in the modern system of studying of the foreign language.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Останніми роками все частіше постає питання про застосування нових інформаційних технологій у вищих навчальних закладах. Це не тільки нові технічні засоби, але й нові форми та методи викладання, новий підхід до процесу навчання. Основною метою навчання іноземним мовам є формування і розвиток комунікативної культури студентів, навчання практичному оволодінню іноземною мовою із застосуванням новітніх комп'ютерних технологій. Сучасні педагогічні технології, зокрема як навчання у співробітництві, проектна методика,